

Marian Kozaczka,
KUL Lublin

SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE W POLSCE 1995 – 2005

Започатковані у 1989 році суспільно-економічні зміни в Польщі за короткий термін впровадили нові явища і процеси. Наступні зміни в загальному помітні були в торгівлі, в розвитку підприємств і в обмеженні ролі державного сектора, який у згаданому році виробляв 84% продукції, 81% PKB, і 75% працівників отримали роботу за продукцією.

13 липня 1990 р. Сейм прийняв Закон про приватизацію державних підприємств. Він розрізняв три приватизаційні напрями. Перший – це реформування державного підприємства в одноособову Спільку Скарбниці Держави, а далі – продаж її акцій, чи участі в ній, другий – безпосередня приватизація полягає на розпорядженні матеріальними і нематеріальними складниками основним органом, третій – ліквідація підприємств з економічних поглядів.

У другій половині 1990 р. коли розпочиналися приватизаційні процеси, в Польщі існувало 8441 державних підприємств. З того часу число їх систематично змінювалось, у другій половині 1991 р. на етапі ліквідації – 502 підприємства, в наступному році – 481, а в стані упадку – 144 і подібна кількість у наступному році.

I. Tworzenie specjalnych stref ekonomicznych w Polsce.

Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce są produkcyjnymi obszarami uprzywilejowanymi. Najbardziej pożądanymi inwestycjami w nich są przedsięwzięcia nastawione na przemysły wysokiej techniki i reprezentujące wysoki poziom produkcji i organizacji pracy. Nie zawsze jednak przyciągnięcie inwestorów spełniających wysokie wymagania było możliwe i często do stref byli przyjmowani inwestorzy produkujący tylko na rynek lokalny, lub świadczący usługi. Dążenie do złagodzenia strukturalnego bezrobocia w różnych częściach kraju często było nadrzędnym celem.

Pierwsza w Polsce SSE Euro-Park Mielec została utworzona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 5 IX 1995 r [1]. Zasadniczym powodem jej utworzenia była pogłębiająca się zapaść społeczno-ekonomiczna Mielca i regionu. Główny zakład pracy WSK-PZL Mielec w wyniku załamania się rynków zbytu na wyroby lotnicze znalazł się w trudnej sytuacji finansowej. Konieczna okazała się redukcja załogi z około 20 tys. do niespełna 9 tys. pracowników, i utworzenie na bazie zakładu kilkunastu spółek akcyjnych, które na ogół słabo radziły sobie w nowych warunkach ekonomicznych [2].

Celem utworzenia strefy było też zagospodarowanie majątku i zasobów ludzkich i utworzenie w ciągu kilku lat 7 tys. miejsc pracy. Zarządzającym strefy została Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. w Warszawie (ARP), która w Mielcu utworzyła oddział składający się z 3 pionów: marketingu i rozwoju, eksploatacji i rozbudowy,

finansowo-księgowy. Strefa została utworzona na 20 lat i zarządzają nią spółka w tym okresie posiada uprawnienia do wydawania zezwoleń na działalność w strefie, ma prowadzić rokowania z inwestorami, kontrolować ich poczynania, dywersyfikować produkcję i eksport. Inwestorzy, którzy zobowiązali się zainwestować w strefie co najmniej 2 mln euro, lub zatrudnić 200 osób, przez pierwsze 10 lat jej istnienia byli całkowicie zwolnieni z podatku od dochodu, a przez następne 10 lat w 50%. Przy niższych inwestycjach wysokość dochodu zwolnionego z podatku miała być równa wartości inwestycji [3].

W pierwszych latach istnienia SSE Euro-Park Mielec rozwijała się bardzo sprawnie. Już w 1996 r. przygotowane zostały warunki formalne i prawne do przyjęcia inwestorów. W tym i w następnym roku wydano pierwsze zezwolenia na działalność, a do końca 2000 r. wydano ich w strefie 36, zatrudnienie znalazło w niej 4 400 osób, a wielkość zainwestowanego kapitału przekroczyła 900 mln zł [4].

Dobre efekty SSE Euro-Park Mielec w pierwszych latach jej istnienia zachęciły władze państwowe do jej powiększenia. W latach 2001 – 2004 obszar SSE w Mielcu wzrósł do 606 ha, przyłączone też do niej tzw. tereny zamiejscowe i obszary przemysłowe. W ten sposób całkowity obszar strefy wzrósł do 707 ha [5].

Na mocy nowego rozporządzenia Rady Ministrów z 2004 r. zmieniono ulgi przysługujące inwestorom w strefie. Odtąd każdy inwestor korzystający ze zwolnienia od podatku dochodowego winien zainwestować w strefie co najmniej 100 tys. euro i

utworzone miejsca pracy utrzymać przez co najmniej 5 lat [6]. Natomiast od 2005 r. na mocy rozporządzenia ministra gospodarki i przemysłu docelowa ilość miejsc pracy w strefie została podniesiona do 10 tys. osób [7].

Do 2006 r. w SSE Euro-Park Mielec wydano 73 zezwolenia na działalność gospodarczą, utworzono 11 tys. miejsc pracy, a nakłady inwestorów przekroczyły 2,3 mld zł. W strefie swoje miejsce znalazły firmy z kapitałem polskim i obcym, w tym Lear Corporation Poland Sp. z o. o. zatrudniająca około 2 tys. osób i produkująca wiązki elektryczne dla branży motoryzacyjnej, BRW Sp. z o. o. specjalizująca się w produkcji mebli, oraz Onduline Sp. z o. o., członek Ofic Paris – światowego lidera w produkcji płyt falistych bitumicznych [8].

Problemy związane z restrukturyzacją dużego obszaru przemysłowego na Górnym Śląsku były głównym powodem utworzenia kolejnej SSE. 18 VI 1996 r. Rada Ministrów wydała rozporządzenie o utworzeniu Katowickiej SSE [9]. Strefa ta początkowo obejmowała 826,9 ha i została utworzona na 20 lat a jej zasadniczym celem poza restrukturyzacją przemysłu wydobywczego i przetwórczego było utworzenie 25 tys. nowych miejsc pracy. Zarządzającym strefą została Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A., a jej majątek pochodził od AWRSP – 46%, i Skarbu Państwa [10].

Na terenie utworzonej strefy mającej dobre połączenia drogowe i kolejowe z wieloma miastami w kraju i za granicą znajdowały się liczne upadłe przedsiębiorstwa państwowe, kopalnie, zakłady przetwórcze, była dobrze wykształcona kadra kierownicza i pokaźne zasoby siły roboczej. Stąd też strefa ta rozwijała się szybko, do końca 2000 r. wydano w niej 35 zezwolenia na działalność gospodarczą, zatrudnienie znalazło ponad 9,4 tys. osób, a nakłady inwestycyjne przekroczyły 2,7 mld zł [11].

Po 2000 r. strefa ta została powiększona do 1 156 ha. Do końca 2005 r. jej zagospodarowanie sięgało 50%, działały w niej 72 firmy, a ich nakłady inwestycyjne przekroczyły 7,7 mld zł. Utworzono w niej 21 690 miejsc pracy, a główni inwestorzy to: Opel Polska Sp. z o. o. /General Motors/ specjalizująca się w sektorze motoryzacyjnym, Delphi Polska Automotive System Sp. z o. o. funkcjonująca w podobnej branży, Guardian Industries Poland Sp. z o. o. specjalizująca się w przemyśle chemicznym i Electrolux Poland Sp. z o. o. – produkująca AGD [12].

W 1996 r. władze państwowe utworzyły jeszcze jedną SSE. 25 VI tego roku Rada Ministrów wydała rozporządzenie o utworzeniu Suwalskiej SSE. Powstała ona w województwie, które miało najniższy PKB na mieszkańca w skali kraju, a bezrobocie należało do najwyższych wśród 49 województw.

Region ten odznaczał się też skromnym uprzemysłowieniem, niskim poziomem przetwórstwa i od kilku lat dystans gospodarczy między nim a reszta kraju narastał coraz bardziej [13].

Celem strategicznym utworzonej strefy o obszarze 431,6 ha było zorganizowanie około 15 tys. miejsc pracy, i uformowanie silnego ośrodka przemysłowego współpracującego z rynkami państw ościennych. W rozporządzeniu ministra gospodarki o ustaleniu planu rozwoju Suwalskiej SSE zapisano, że “nakłady związane z budową zakładów i wyposażeniem technicznym poniosą inwestorzy, natomiast koszty rozwoju infrastruktury poniesie w głównej mierze zarządzający. Preferowani będą inwestorzy, którzy na stałe zwiążą się ze strefą i szybko tworzyć będą nowe miejsca pracy” [14].

Utworzona strefa składała się z 3 podstref: suwalskiej, elckiej i gołdapskiej i do 2000 r. rozwijała się dość prężnie. Do końca tego roku wydano w niej 48 pozwoleń, zatrudnienie znalazło około 3,8 tys. osób, a nakłady inwestorów przekroczyły 124 mln zł [15].

W następnych latach strefa ta mimo występowania w terenie 30% bezrobocia nie rozwijała się już tak dynamicznie. Po 2000 r. jej obszar został zmniejszony do 288,9 ha. Do końca 2005 r. znajdowały się w niej jeszcze wolne miejsca pod inwestycje, 62 firmy otrzymało zezwolenia na działalność, z czego 55 faktycznie ją podjęło. Główni inwestorzy tej strefy to: Porta KMI Sp. z o. o., specjalizująca się w branży drzewnej, Masa Blecor Polska- przemysł drzewny, Cezar. C. Nowiński-tworzywa sztuczne, Malow Sp. z o. o. – przemysł metalowy i Recman Sp. z o. o. – przemysł odzieżowy [16].

Na ogół dobre efekty ekonomiczne utworzonych stref zmobilizowały władze państwowe do tworzenia kolejnych tego rodzaju obszarów. 15 IV 1997 r. Rada Ministrów podjęła decyzje o utworzeniu Legnickiej SSE [17]. Utworzono ją w województwie w którym dominującą branżą był przemysł miedziany mający jednak coraz większą konkurencję na rynkach europejskich i światowych, i dość zużyty park maszynowy. Dla pracowników branży miedzianej należało więc utworzyć nowe miejsca pracy, co wymagało użycia instrumentów ekonomicznych.

Początkowy obszar Legnickiej SSE wynosił 381,9 ha i położony był na terenie Legnicy – 66 ha, Polkowic – 109,6 ha i gminy Gromadka – 206,3 ha. Na terenie ostatniej gminy w miejscowości Krzywe znajdowała się w przeszłości baza wojsk radzieckich, które mocno zdewastowały okolice. Z bazy tej w skład strefy weszły: autopark, magazyny paliw, punkt przygotowania rakiet, schrony samolotowe, amunicyjne, lotnisko i inne obiekty znajdujące się przeważnie w złym stanie technicznym [18].

SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE W POLSCE 1995 – 2005

Legnicka SSE utworzona została na 20 lat i inwestorzy, którzy chcieli uzyskać w niej zwolnienie od podatku dochodowego przez pierwsze 10 lat, winni zainwestować co najmniej 850 tys. euro, lub zatrudnić minimum 100 pracowników. Przez kolejne 10 lat inwestorzy posiadali 50 % ulgę w podatku dochodowym, a przez cały czas istnienia strefy zwolnieni byli z płacenia podatku od nieruchomości [19].

Do końca 2000 r. w Legnickiej SSE wydano 7 zezwoleń na działalność gospodarczą, inwestorzy wydali 990 mln zł i utworzyli ponad 3 tys. miejsc pracy. W dalszych latach strefa ta została powiększona do 416,8 ha i do końca 2005 r. wydano w niej 41 zezwoleń, utworzono ponad 5,3 tys. miejsc pracy, a inwestycje przekroczyły 2,7 mld zł. W strefie tej znalazły się między innymi: Volkswagen Motor Polska Sp. z o. o., Sitech Sp. z o. o., Viessman Technika Grzewcza Sp. z o. o., Brugmar Fabryka Grzejników Sp. z o. o., i Royal Europa Sp. z o.o. specjalizującą się w branży budowlanej [20].

38 382 bezrobotnych, w Pabianicach – 4 674, a w Zgierzu – 8092 [22].

Do końca 2000 r., w Łódzkiej SSE wydano 9 zezwoleń na działalność gospodarczą, utworzono 829 miejsc pracy, a inwestorzy zainwestowali w niej ponad 219 mln zł. Zasadniczy rozwój tej strefy nastąpił po tym roku. Do końca 2005 r. obszar jej został powiększony do 383,4 ha i wydano 59 zezwoleń na działalność gospodarczą, inwestorzy wydali ponad 2 mld zł i utworzyli ponad 5,3 tys. miejsc pracy. W strefie znalazły się między innymi firmy: BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego, Gillette International Poland, Indesit Company Polska Sp. z o. o., Ceramika Paradyż Sp. z o. o., Chopita Poland Sp. z o.o., i Haering Polska Sp. z o.o. specjalizująca się w produkcji urządzeń precyzyjnych [23].

15 IV 1997 r. Rada Ministrów podjęła decyzję o utworzeniu Wałbrzyskiej SSE [24]. Wałbrzych i region od wielu lat związany był z przemysłem węglowym i likwidacja kopalń i przemysłu maszynowego spowodowała lawinowy wzrost bezrobocia, które w

Tabela 1.

Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce w 2000 r.

Lp.	Nazwa SSE	Rok utworzenia	Czas istnienia	Wydane zezwolenia	Inwestycje w mln zł	Zatrudnienie
1.	Kamiennogórska	1997	20	3	24,8	446
2	Katowicka	1996	20	35	2 267,5	9 422
3	Kostrzyńsko-	1997	20	2	38,0	160
4	Słubicka	1997	12	2	12,5	600
5	Krakowska	1997	20	7	994,8	3 154
6	Legnicka	1997	20	9	219,8	829
7	Łódzka	1995	20	36	919,0	4 400
8	Mielecka	2001	20	5	104,9	495
9	Pomorska*	1997	20	6	9,1	75
0	Słupska	1997	20	8	56,3	680
11	Starachowicka	1996	20	48	124,1	3 864
12	Suwalska	1997	20	12	88,0	874
13	Tarnobrzeska	1997	20	18	288,5	3 925
14	Wałbrzyska	1997	20	6	28,0	97
	Warmińsko-Mazurska					
				197	5 675,3	29 021

Źródło. Wicherska, *Geografia w szkole*, nr 2, Warszawa 2001; Pomorska SSE ekonomiczna powstała w połowie 2001 r. z połączenia SSE Tczew i SSE Żarnowiec, i dane odnoszące się do niej stanowią sumę połączonych stref.

W pierwszej połowie 1997 r. władze państwowe powołały do życia jeszcze dwie inne SSE. 15 IV 1997 r. Rada Ministrów podjęła decyzję o utworzeniu Łódzkiej SSE [21]. Utworzono ją w województwie w, którym dominował przemysł tekstylny charakteryzujący się niskim poziomem rentowności i płac, co skutkowało gorszym od przeciętnego poziomem życia mieszkańców. W województwie tym od pewnego czasu spadała produkcja, istniały coraz większe trudności ze zbytem towarów za wschodnią granicą Polski i upadające giganty masowo zwalniały pracowników. W końcu 1997 r. tylko w Łodzi było

połowie 1997 r. w woj. wałbrzyskim przekroczyło 56,6 tys. osób. Utworzenie więc strefy z 6 tys. miejsc pracy miało zahamować te niekorzystne tendencje, przyciągnąć inwestorów krajowych i zagranicznych [25].

Wałbrzyska SSE początkowo zajmowała 256,4 ha. Preferowani byli w niej inwestorzy z branży motoryzacyjnej, elektrotechnicznej, metalowej tworzyw sztucznych i przemysłu odzieżowego, a warunki inwestowania były podobne jak w innych strefach. Do końca 2000 r. w strefie tej wydano 18 zezwoleń, zainwestowano 288 mln zł i utworzono prawie 4 tys. miejsc pracy [26].

W następnych latach strefa ta została powiększona do 745,9 ha, a jej najwięksi inwestorzy to: Toyota Motor Industries Poland, Electrolux Poland, Wrozamet, General Electric Power Controls i Henkel Cerasit specjalizujący się w branży budowlanej [27].

W drugiej połowie 1997 r. w Polsce utworzono dalsze SSE. 9 IX 1997 r. Rada Ministrów wydała rozporządzenie o utworzeniu Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości. Strefa ta liczyła 240,7 ha i położona była na terenie miast: Jawor, Kamienna Góra, Kowary, Lubań, Piechowice oraz gmin Janowice Wielkie, Kamienna Góra, Lubawka i Nowogrodzic. Strefa utworzona została na 20 lat, na terenie, który odznaczał się dużym bezrobociem, jej celem było utworzenie 5 tys. miejsc pracy i zmiana regionalnej struktury przemysłu. Inwestorzy, którzy zainwestowali w strefie co najmniej 400 tys. euro przez pierwsze 10 lat zwolnieni byli z płacenia podatku dochodowego, a przez kolejne 10 w 50 %. Do końca 2000 r. w strefie tej wydano 3 zezwolenia, utworzono 446 miejsc pracy i zainwestowano 24,8 mln zł [28].

W dalszych latach strefa uległa nieznacznemu powiększeniu do 241,1 ha i do końca 2005 r. wydano w niej 26 zezwoleń na działalność gospodarczą i utworzono ponad 2,2 tys. miejsc pracy. W strefie tej inwestowały firmy z kapitałem polskim i obcym w tym: Pakata Petri Parks Sp. z o. o., Lubatex Sp. z o.o. i Weber Hydraulika Sp. z.o.o [29].

9 IX 1997 r. Rada Ministrów powołała też do życia Kostrzyńsko-Słubicką SSE [30]. Strefa ta o obszarze 457,2 ha utworzona została na terenie woj. gorzowskiego, na obszarach gdzie bezrobocie przekraczało 13% osób czynnych zawodowo. Utworzenie jej związane było również ze słabym zagospodarowaniem terenów ciągnących się od Kostrzyna do Słubic, oraz z planowanym przystąpieniem Polski do UE. Z uwagi na likwidację bazarów i służb celnych bezrobocie w tym terenie mogło drastycznie wzrosnąć. W strefie zamierzano utworzyć 9 tys. miejsc pracy i nowy ośrodek przemysłowy współpracujący z UE [31].

W pierwszych latach istnienia strefa ta funkcjonowała dość słabo. Do końca 2000 r. wydano w niej tylko 2 zezwolenia i utworzono 160 miejsc pracy. Rzeczywisty jej rozwój nastąpił dopiero w dalszych latach. Do końca 2005 r. jej obszar powiększony został do 804,5 i został całkowicie zagospodarowany, wydano w niej 70 zezwoleń i utworzono ponad 7 tys. miejsc pracy. W strefie znalazły się między innymi; Faurecia Gorzów Sp. z o.o., VW Poznań Sp. z.o.o., Barlinek S. A. Teleskop S. A. i Rabina Sp. z o. o. specjalizująca się w produkcji tworzyw sztucznych [32].

9 IX 1997 r. Rada Ministrów wydała też rozporządzenie o utworzeniu Słupskiej SSE [33].

Utworzono ją w województwie, w którym PKB na mieszkańca stanowił 75 % PKB statystycznego mieszkańca Polski, a stopa bezrobocia była dwukrotnie wyższa od krajowej, głównie z powodu likwidacji PGR i upadku przedsiębiorstw państwowych. Region gdzie utworzono strefę był słabo uprzemysłowiony i dystans między nim a krajem coraz bardziej narastał.

Początkowo Słupska SSE liczyła 135,8 ha i w większości składała się z terenów niezagospodarowanych. Na wschód od strefy znajdowało się lotnisko w miejscowości Radzikowo, a w Ustce port morski o możliwości przeładunkowej 800 t/dobę [34].

Słupska SSE utworzona została na 20 lat. Inwestorzy, którzy zainwestowali w niej co najmniej 600 tys. euro przez 10 lat zwolnieni byli z podatku dochodowego, a przez kolejne 10 lat w 50 %. Zwolnieni byli też z płacenia podatku od nieruchomości, a w przypadku zainwestowania poniżej 600 tys. euro na każdym 10 zatrudnionych pracowników przysługiwała im 20% ulga w podatku od dochodu, nie większa jednak niż 100 % tego podatku. Gdy inwestorzy nie mieli innych uprawnień do ulg, mogli podwyższyć stawki amortyzacyjne od środków trwałych służących do prowadzenia działalności w strefie do współczynnika 4,0 [35].

Docelowo miało powstać w strefie 5 tys. miejsc pracy. Do końca 2005 r. jej obszar powiększono do 210 ha i utworzono w niej ponad 3,7 tys. miejsc pracy, zainwestowano 135,6 mln zł, a głównymi inwestorami byli Athletic Manufacturing Sp. z.o.o., Dajar Dom i Ogród S. A., Elfa Polska Sp. z o. o., Homet System Sp. z. o., i Plast Team Poland S. A. specjalizująca się w produkcji tworzyw sztucznych [36].

9 IX 1997 r. Rada Ministrów wydała również rozporządzenie o utworzeniu SSE Starachowice [37]. Utworzono ją na obszarze 123,7 ha, na terenie miasta Starachowice, gdzie dominującą branżą był przemysł metalowy i motoryzacyjny oparty na Fabryce Samochodów Ciężarowych "Star". Gdy zakład ograniczył produkcję i rozpoczął zwalnianie pracowników bezrobocie w Starachowicach przekroczyło 19% osób czynnych zawodowo.

W strefie zamierzano utworzyć miejsca pracy dla 4,5 tys. pracowników i dla 1,8 tys. osób spoza strefy. Preferowani byli inwestorzy z branży motoryzacyjnej, metalowej i materiałów budowlanych. Do końca 2005 r. strefa ta została powiększona do 329,7 ha i wydano w niej 45 zezwoleń na działalność gospodarczą, zainwestowano 372,5 mln zł, i utworzono ponad 4,8 tys. miejsc pracy [38].

Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z 9 IX 1997 r., utworzona została też Tarnobrzeska SSE Euro-Park Wisłosan [39]. Jej utworzenie w woj. tarnobrzeskim miało sprzyjać restrukturyzacji terenu

SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE W POLSCE 1995 – 2005

i dywersyfikacji produkcji, a nadrzędnym celem było utworzenie 11 tys. miejsc pracy. Tarnobrzaska SSE początkowo liczyła 609 ha i zlokalizowana była na terenach HSW, Zakładów Metalowych Dezamet w Nowej Dębie, Kopalni i Zakładów Przetwórstwa Siarki w Tarnobrzegu, Kopalni i Zakładów Przetwórstwa Siarki w Machowie, Kopalni i Zakładów Chemicznych Siarki w Grzybowie.

Tarnobrzaska SSE jak kilka innych jest strefą rozproszoną. Odległości między poszczególnymi podstrefami są znacznie i po 2000 r. jeszcze wzrosły, na skutek powiększenia strefy do 1105,1 ha i przyłączenia nowych obszarów. W końcu 2005 r. strefa ta była podzielona na 7 podstref, istniało w niej jeszcze 190 ha pod inwestycje typu "greenfield" oraz niezagospodarowane hale magazynowe i obiekty administracyjne. Do końca nadmienionego roku wydano w niej 81 zezwoleń, utworzono ponad 10 tys. miejsc pracy, a nakłady przekroczyły 1 mld zł. W strefie tej działają między innymi: Stahschmidt & Maiworm Sp. z o.o., Toora Poland S. A., Sanfarm Sp. z o.o., Zbyszko Company Sp. z o.o., i Toho Poland Sp. z o.o [40].

9 IX 1997 r. Rada Ministrów podjęła decyzję o utworzeniu jeszcze jednej SSE Warmińsko-Mazurskiej

6 tys. miejsc pracy. W strefie tej rozpoczęły działalność: Michelin Polska S. A – produkcja opon, Atis Sp. z o.o., – przemysł metalowy, Termo-plast-materiały cierne i Agrochem Sp. z o.o., specjalizującą się w przemyśle chemiczny [42].

14 X 1997 r. została utworzona SSE "Krakowski Park Technologiczny". Utworzono ją w drugim co do wielkości ośrodku akademickim i naukowo-badawczym w Polsce, w celu utrzymania stałej platformy współpracy między uczelniami a przemysłem. Istotny wpływ na jej utworzenie miała też restrukturyzacja Huty im. T. Sędzimir i pełne wykorzystanie istniejących w Krakowie ponad 100 jednostek naukowo-badawczych, zatrudniających około 6,5 tys. Pracowników [43].

SSE "Krakowski Park Technologiczny" utworzona została na 12 lat. Jej początkowy obszar wynosił 86,4 ha. Do strefy zamierzano przyciągnąć inwestorów strategicznych z zakresu technologii i techniki wysokiej próżni, wysokich ciśnień, inżynierii medycznej, biotechnologii, inżynierii genetycznej i mikroelektroniki. Podmioty, które zainwestowały w strefie 2 mln euro przez 6 lat były zwolnione z podatku dochodowego, a przez następne 6 lat w 50%. Gdy inwestycje były mniejsze z podatku dochodowego zwolniona była zainwestowana suma [44].

Tabela 2.

Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce w końcu 2005 r.

L.p	Nazwa SSE	Obszar w ha	Wydane zezwolenia	Nakłady inwestycyjne w mln zł	Utworzone miejsca pracy
1.	Kamiennogyrzka	241,14	26	606,0	2329
2.	Katowicka	1156,23	118	7 713,9	21690
3	Kostrzyńsko-Słubicka	804,54	70	1 029,3	7241
4	Krakowska	262,79	21	463,1	3823
5	Legnicka	416,80	41	2 780,5	5385
6	Łódzka	383,00	59	2 061,8	3380
7	Mielecka	707,13	73	2 363,2	11003
8	Pomorska	382,82	42	1 428,8	10252
9	Słupska	210,02	27	135,6	1541
10	Starachowicka	329,75	45	372,5	4830
11	Suwalska	288,75	62	478,1	3739
12	Tarnobrzaska	1105,16	81	1 070,5	10306
13	Wałbrzyska	745,90	59	4 596,5	18789
14	Warmińsko-Mazurska	524,07	43	597,2	5960
Ogółem		7 558,28	767	25 707,0	112 168

Źródło: www.mgip.gov.pl. /Specjalne Strefy Ekonomiczne na koniec 2005 r./

[41]. Utworzona została ona na terenie woj. olsztyńskiego, na obszarach dotkniętych strukturalnym bezrobociem. Podobnie jak w przypadku innych stref, rzeczywisty rozwój Warmińsko-Mazurskiej SSE nastąpił dopiero po 2000 r. Jej obszar do końca 2005 r. został powiększony do 524 ha i do 2006 r. w strefie tej wydano 43 zezwolenia na działalność gospodarczą, zainwestowano ponad 597 mln zł i utworzono ponad

W odniesieniu do możliwości SSE Krakowski Park Technologiczny początkowo działała bardzo słabo. Do końca 2000 r. wydano w niej tylko 2 zezwolenia na działalności utworzono 600 miejsc pracy. Dopiero w dalszych latach strefa ta została powiększona do 262 ha i do końca 2005 r. w strefie tej wydano 21 zezwoleń, zainwestowano 463 mln zł i utworzono ponad 3,8 tys. miejsc pracy. Na terenie strefy znalazły się między

SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE W POLSCE 1995 – 2005

innymi: Motorola Inc, RR Donnellg, Becker powłoki Przemysłowe i ABM Solid S.A Polska [45].

Ostatnia z działających obecnie stref, Pomorska SSE utworzona została rozporządzeniem Rady Ministrów z 11 VII 2001r [46]. Strefa ta nie powstała od podstaw, lecz w wyniku połączenia dwóch słabo działających podmiotów SSE Żarnowiec i SSE Tczew. Zasadniczym jej celem było utworzenie 6 tys. miejsc pracy, wykorzystanie istniejących budynków i infrastruktury [47]. Do końca 2005 r. Pomorska SSE została powiększona do 382,8 ha, wydano w niej 42 zezwolenia i utworzono ponad 10 tys. miejsc pracy. Główni inwestorzy strefy to: ALL Tech Sp. z.o.o., Fabryka Plastików Pomerania Sp. z o.o., International Paper Kwidziń S. A., i Tapflo Sp. z.o.o., produkująca pompy i sprężarki [48].

II. Spółki zarządzające strefami.

W końcu 2005 r. w Polsce działało 14 SSE, które zajmowały ponad 7,5 tys. ha powierzchni położonej w różnych częściach kraju, i zatrudniały ponad 112 tys. osób. Strefami tymi zarządzało 13 spółek z dużym udziałem Skarbu Państwa. Strukturę kapitałową spółek zarządzających SSE przedstawia tabela 3.

Spółki zarządzające SSE odpowiadają za ich promocję, pozyskanie inwestorów i kapitału, łożą na utrzymanie w nich i rozbudowę infrastruktury, organizują przetargi, udzielają zezwoleń na działalność gospodarczą, kontrolują inwestorów. Roczne koszty ich utrzymania sięgają 1 – 3 mln zł [49].

Spółki zarządzające prowadzi pełną dokumentację SSE, mogą zaciągać pożyczki, sprzedawać lub wdzierżwiać ich majątek, mogą też wydawać akcje i być akcjonariuszami innych spółek. Początkowo ich wyniki finansowe były różne, a od 2002 r. z pewnymi wyjątkami notują dodatnie salda bilansowe.

W 2005 r. do wszystkich stref napłynęły 34 duże projekty inwestycyjne. Najbardziej znaczące inwestycje to LG Electronics Mława w strefie warmińsko-mazurskiej – 2150 miejsc pracy Johnson Controls w strefie katowickiej – 900 miejsc pracy, MAN Trucks w krakowskiej – 650 osób, i Michelin Polska w warmińsko-mazurskiej – 523 osoby. Ta ostatnia inwestycja pod względem nakładów przekroczyła 982 mln zł i jest przedsięwzięciem rozwojowym [50].

Tabela 3.

Struktura kapitałowa spółek zarządzających SSE w końcu 2005 r.

Spółka zarządzająca	Nazwa akcjonariusza	Wartość z w zł	Udział kapitału w %	Udział głosów w %
ARP. S.A.	Skarb Państwa	2 125 711 000	100	100
Katowicka SSE. S. A	Skarb Państwa	4 570 000	55,53	58,92
	Inni	3 660 000	44,47	41,08
Kostrzyńsko-Słubicka SSE. S.A.	Skarb Państwa	5 864 900	20,90	56,70
	Inni	22 194 400	79,10	43,30
Krakowski Park Tech. SSE . S. A.	Skarb Państwa	15 000	8,57	51,00
	Inni	160 000	91,43	49,00
Legnicka SSE . S.A.	Skarb Państwa	14 317 000	45,31	55,21
	Inni	17 279 000	54,69	44,79
Łódzka SSE. S. A	Skarb Państwa	17 812 000	71,70	88,07
	Inni	7 031 000	28,30	11,93
Pomorska SSE Sp. z o. o.	Skarb Państwa	49 613 000	62,40	62,40
	Inni	29 854 000	37,60	37,60
Pomorska Agencja Roz. Reg. S.A	Skarb Państwa	3 707 500	27,78	58,34
	Inni	10137 600	73,22	41,66
SSE Małej Przed. S. A.	Skarb Państwa	4 498 200	38,97	63,05
	Inni	7 044 000	61,03	36,95
SSE Starachowice S. A.	Skarb Państwa	3 383 100	20,27	54,18
	Inni	13 305 600	79,73	45,82
Suwalska SSE S. A.	Skarb Państwa	8 076 900	40,46	66,46
	Inni	11 891 000	59,54	33,54
Wałbrzyska SSE S. A.	Skarb Państwa	43 640 000	49,42	79,39
	Inni	44 670 000	50,58	20,61
Warmińsko-Mazurska SSE S. A.	Skarb Państwa	10 619 800	38,60	61,48
	Inni	16 897 000	61,40	38,52

Źródło: www.mgip.gov.pl /Specjalne Strefy Ekonomiczne na koniec 2005 r./

III. Efekty funkcjonowania SSE do końca 2005 r.

W ciągu niespełna 10 lat działalności SSE wydatnie zmieniły oblicze społeczno-ekonomiczne wielu regionów Polski. Zatrudnienie znalazło w nich ponad 112 tys. osób stymulacji uległy niemal wszystkie dziedziny gospodarcze obszarów na których zostały utworzone. Wydatnie wzrosło w nich zatrudnienie w firmach budowlanych, rozwinęła się cała gama usług, transportowych, telefonicznych, finansowych, edukacyjnych i kulturalnych, powstały nowe miejsca pracy w formach kooperujących. Szacuję się, że 100 miejsc pracy utworzonych w strefie – w zależności od branży-generuje od 50 do 100 miejsc pracy w jej otoczeniu [51].

W regionach gdzie powstały SSE podjęto rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej. Zmieniała się też struktura kapitału

Mapa 1. Rozmieszczenie i siedziby SSE w Polsce w 2005 r.

Napływ obcych firm i kapitałów wydatnie zmienił strukturę branżową SSE. Na rozwój branży transportowej wydano w nich ponad 9,5 mld zł (36% całości nakładów), na rozwój mas włóknistych – ponad 3 mld zł, na wyroby z gumy i tworzywa sztuczne ponad 2,4 mld zł, a na rozwój branż produkujących z surowców niemetalicznych wydano 2,1 mld zł i mniejsze kwoty na inne branże, w tym na usługi informatyczne i badaniowo-rozwojowe – 42,6 mln zł [52].

SSE wydatnie przyczyniły się do rozwoju usług projektowych, geodezyjnych, bazy hotelowej i

gastronomicznej. Nastąpił w nich wzrost usług w zakresie pośrednictwa nieruchomości, zwiększyła się liczba oferentów sprzętu kserograficznego, kas fiskalnych komputerów i oprogramowania. Wzrósł w nich popyt na catering, agencje ochrony mienia, utrzymanie czystości i zieleni. Rola SSE w gospodarczym rozwoju Polski jest bardzo widoczna i niewątpliwie w najbliższych latach będzie wzrastała.

1. Dz. U. 1995, nr 107, poz. 526.

2. Dz. U. 1996, nr 154, poz. 749.

3. Dz. U. 1995, nr 107, poz. 526.

4. www.europark.com.pl; D. Wicherska, *Geografia w szkole*, nr 2, Warszawa 2001.

5. www.europark.com.pl.

6. Dz. U. 2004, nr 218, poz. 2209.

7. Dz. U. 2005, nr 81, poz. 710.

8. www.europark.com.pl /efekty, inwestorzy/ tabela 2.

9. Dz. U. 1996, nr 88, poz. 397.

10. Dz. U. 1998, Nr 70, poz. 459.

11. Jak w tabeli 1.

12. [www.paiz.gov.pl/index/Specialne Strefy Ekonomiczne/](http://www.paiz.gov.pl/index/Specialne%20Strefy%20Ekonomiczne/) i tabela 2.

13. Dz. U. 1996, nr 93, poz. 421.

14. Tamże.

15. Jak w tabeli 1.

16. [www.paiz.gov.pl/index/Specialne Strefy Ekonomiczne/](http://www.paiz.gov.pl/index/Specialne%20Strefy%20Ekonomiczne/).

17. Dz. U. 1997, nr 44, poz. 274.

18. Dz. U. 1997, nr 153, poz. 1003.

19. Tamże.

20. [www.paiz.gov.pl/index/Specialne Strefy Ekonomiczne/](http://www.paiz.gov.pl/index/Specialne%20Strefy%20Ekonomiczne/) i tabela 2.

21. Dz. U. 1997, nr 46, poz. 289.

22. Dz. U. 1998, nr 139, poz. 900.

23. [www.paiz.gov.pl/index/Specialne Strefy Ekonomiczne/](http://www.paiz.gov.pl/index/Specialne%20Strefy%20Ekonomiczne/) i tabela 2.

24. Dz. U. 1997, nr 46, poz. 290.

25. Dz. U. 1997, nr 153, poz. 1004

26. Tamże i tabela 1.

27. [www.paiz.gov.pl/index/Specialne Strefy Ekonomiczne/](http://www.paiz.gov.pl/index/Specialne%20Strefy%20Ekonomiczne/) i tabela 2

28. Dz. U. 1997, nr 135, poz. 903, i tabela 1.

29. Dz. U. 2006, nr 211, poz. 1555; [www.paiz.gov.pl/index/Specialne Strefy Ekonomiczne/](http://www.paiz.gov.pl/index/Specialne%20Strefy%20Ekonomiczne/)

30. Dz. U. nr 135, poz. 904.

31. Dz. U. 1998, nr 43, poz. 258.

32. [www.paiz.gov.pl/index/Specialne Strefy Ekonomiczne/](http://www.paiz.gov.pl/index/Specialne%20Strefy%20Ekonomiczne/) i tabela 2.

33. Dz. U. 1997, nr 135, poz. 905.

34. Dz. U. 1998, nr 43, poz. 259.

35. Tamże.

36. [www.paiz.gov.pl/index/Specialne Strefy Ekonomiczne/](http://www.paiz.gov.pl/index/Specialne%20Strefy%20Ekonomiczne/) i tabela 2.

АКСЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ПОНЯТТЯ – ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

37. Dz. U. 1997, nr 135, poz. 906.
38. www.paiz.gov.pl/indeks/ Specjalne Strefy Ekonomiczne/ i tabela 2.
39. Dz. U. 1997, nr 135, poz. 907.
40. www.paiz.gov.pl/indeks/ Specjalne Strefy Ekonomiczne/ i tabela 2.
41. Dz. U. 1997, nr 135, poz. 909.
42. www.mgip.gov.pl/ Przedsiębiorcy/ Specjalne Strefy Ekonomiczne na koniec 2005 r./
43. Dz. U. 1997, nr 135, poz. 912.
44. Dz. U. 1999, nr 86, poz. 960
45. www.paiz.gov.pl, i tabela 2.
46. Dz. U. 2001, nr 84, poz. 909.
47. Dz. U. 2005, nr 81, poz. 707.
48. www.mgip.gov.pl/ Przedsiębiorcy/ Specjalne Strefy Ekonomiczne na koniec 2005 r./
49. Dz. U. 1997, nr 17, poz. 92; Dz. U. 1998, nr 43, poz. 259; Dz. U. 1998, nr 70, poz. 459; Dz. U. 1998, nr 139, poz. 900.
50. www.mgip.gov.pl/ Specjalne Strefy Ekonomiczne na koniec 2005r, s. 3/
51. Там же, s. 8.
52. Там же.

Ірина Пальшкова, кандидат педагогічних наук,

завідувач кафедри педагогічних технологій початкової освіти
Південноукраїнського державного педагогічного університету
імені Костянтина Ушинського
м. Херсон

АКСЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ПОНЯТТЯ – ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті розглянуті підходи до вивчення поняття “педагогічна культура” з позиції ціннісних орієнтацій особистості вчителя початкової школи.

Постановка проблеми. Складний етап розвитку суспільства, на якому перебуває Україна, спричиняє глибокі соціокультурні перетворення, зміни, особливо у сфері духовного відродження української нації. Духовність, культура все більше пронизують значущі події суспільного життя і свідомість людей.

Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття) одним із першорядних завдань визначила необхідність докорінного реформування всієї системи освіти, яка б забезпечила формування інтелектуального і культурного потенціалу особистості як найвищої цінності нації. Програмою визначено основний напрям поступу вітчизняної освіти – створення умов для підготовки нової генерації педагогічних кадрів, здатних на практиці впроваджувати у життя особистісно орієнтовану систему навчання і виховання на засадах гуманістичної педагогіки, підвищення їх професіоналізму і майстерності.

Сучасна освітня система повинна відповідати високому вимогам суспільства до особистості педагога. Стає очевидним, що досягнення цілей сучасної освіти багатоманітне в чому пов’язане з особистісним потенціалом учителя, його загальною та професійною культурою. Перехід до нової освітньої парадигми, домінуючим чинником

якої виступає культура, виховання “людини культури”, визначає орієнтири вищої педагогічної освіти.

Аналіз останніх публікацій. Значний внесок у розробку культурологічних засад змісту і технологій педагогічної освіти внесли С.І. Архангельський, Л.П. Буєва, А.А. Вербицький, Ю.М. Громико, В.П. Зінченко, Є.І. Ісаєв, Н.В. Кузьміна, В.С. Ледньов, А.К. Маркова, Н.Д. Нікандров, В.А. Сластьонін, В.І. Слободчиков, Г.П. Щедровицький, Є.Н. Шиянов та інші. У рамках культурологічного підходу систематизуючим чинником професійно-особистісного становлення майбутнього вчителя є формування його педагогічної культури (І.Ф. Ісаєв).

Поняття професійно-педагогічної культури розглядається в різних контекстах. Проведені дослідження професійно-педагогічної компетентності як компонента професійної культури вчителя (В.А. Адольф, Ю.В. Варданян, К.В. Вербова, Н.І. В’юнова, Л.К. Гребьонкіна, Л.Н. Захарова, Є.О. Клімов, Г.А. Ковальов, Н.В. Кузьміна, Н.С. Мажар, В.А. Сластьонін, Б.А. Сосновський та ін.). З позицій гуманістичної особистісно орієнтованої парадигми успішно розробляється концепція професійно-особистісного розвитку педагога в умовах університетської та